

PERŁOWY (62) *ai*

perłowy (59), **parłowy** (3); perłowy : parłowy *ZapWar* (2:3).

e oraz o jasne; a z tekstu nie oznaczającego pochyleń.

sg m N perłowy (8). ◊ *G* parłow(e)go (1). ◊ *A* perłowy (3). ◊ *I* perłow(e)m (2). ◊ *f N* perłową (3), perłow(a) (1). ◊ *G* perłow(e)j (3). ◊ *D* perłowej (1). ◊ *A* perłową (2) [*w tym: -a* (1)]. ◊ *n N* perłow(e) (1). ◊ *pl N subst* perłowé (14); -é (2), -(e) (12). ◊ *G* perłowych (7). ◊ *A subst* perłow(e) (11). ◊ *I m* perłow(e)mi *WyprKr* (2), perłowymi (1) *KrowObr. f* perłowymi (1). ◊ *L* perłowych (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII (z Cn) – XVIII w.

Przymiotnik od „perła” w znaczu, podstawowym; gemmeus HistAl, Mącz, Cn; baccatus, ex gemmis contextus a. totus, gemmans, gemmatus, gemmosus Cn (62) : Gemmeus, Perłowy. Mącz 143b.

a. *Ozdobiony perłami* (32) : *ZapWar* 1502 nr 1910 [2 r.], 1533 nr 2407, 1548 nr 2667; *ZapMaz V S* 2/332v; Podobnieczy wam Prałacie Bo infule ćziŃta maczie Płalcz ktemu łftole perłowa [*lege: stolę perłową*] Iuż napoły rzeć gotowa *RejKup* bb3v, aa5v; Tám tedy kopáiąc Macedonowie náydowáli w grobiech kubki perłowe *HistAl* F6v, F2; *GliczKsiąż* C6v; *KrowObr* 107, 126v, 129v [2 r.]; Sztukfárki Hebánowe á Cyndelinowe/ Miedzy nimi kámyczki á wzory perłowe. *RejWiz* 24v; Gurgielle albo kosulki perłowe *WyprKr* 35v; Na kłztalczę. i na rekawiech takowíłz bram perłowi, To ieŃt. na kałdim rekawie, trzi brami łzerokie perłowe podluz *WyprKr* 61, 14, 61, 63, 64v, 78 (13); *RejPos* 306; Pátrz zaŃie co kołztuie kołzulká Perłowa *BielSat* Dv; *RejZwierc* 59v; *BielRozm* 25; [*GroicTyt* 6].

W charakterystycznych połączeniach: bram perłowy(-a) (7), czepek, forbot, gurgiel (2), infula (3), kabatek, kłobuk (2), koszulka (3), kubek (2), listwa, mieszek, przednica, stuła (stolla) (2), tkanica (tkanica) (3), wzor, zaprawka (4).

b. *Uczyniony z pereł, wyhaftowany perłami* (23) : Iakom ya nyerączyl [...] dorothyey byschyorkownye szwroczyz kolnyerza parłowego *ZapWar* 1502 nr 1910; *ZapMaz V S* 2/332v; Wianeczek ma ná głowie nadobny perłowy/ Láńcułzek ná nim krzyżyk piękny rubinowy. *RejWiz* 35v; LAnczułek z zaiączkiem perłowem Saczowań na Talań 150 *WyprKr* 22v; Piecz bramek perłowich, s rozmaitich pereł *WyprKr* 32, 4, 31v, 33 [3 r.], 33v, 34v (14); *Mącz* 22c, 231b.

W charakterystycznych połączeniach: bramka perłowa(-y), czepiec (3), czub, kołnierz [= naszyjnik] (5), roza (3), wieniec (wianeczek) (2).

Przen (4) :

a) *Okrągły, kulisty jak perła* (3) :

α) *O łzach* (1) : Vmyłł/ iuż fię łpracował/ wylał źródłá łwoie/ Z oczu perłowe krople/ y płáčliwe zdroie. *KlonŻal* A3.

β) *O rosie* (2) : Nie ták rołkołźné krople łą perłowé Niebieskiéy rołsy/ które Hermonowé Pałtwiłká zdobia *KochPs* 196, 105.

b) *O zębach: białe, błyszczące jak perły* (1) : Vítá twoie koralowé: A zęby łczéré perłowé *KochSob* 68.

c. *Zestawienie: »macica, matka perłowa« = muszla mięczaków lub wewnętrzna warstwa muszli; mater perlae BartBydg; concha cytheriaca Mącz; cochlea a. concha margaritifera Cn [szyk 5:1] (6) : BartBydg 87b; Vłowili w ten čás oni ludzie przy Hiłzpaniech konchę albo ofstream/ co zowiemy*

máćicę perłową *BielKron* 446, 268v, 446; *Mqcz* 62c; [W domku: pacierze, perłowa matka rzeczono i z dziesiąci s̄rzebrnymi *InwMieszcz* 1573 nr 247].

Szereg: »koncha to jest macica perłowa« (1): nád to dárowáni od nich konchámí/ to iefth máćicámí perłowymi *BielKron* 447v.

Cf [**PERLANY**]

JDok